

اثرات پودر کنسانتره ماءالشعیر بر بیان ژن‌های مرتبط با رشد و ایمنی موکوس در ماهی کپور معمولی (*Cyprinus carpio*)

رقیه صفری*^۱، محمدرضا ایمانیپور^۱، ولی اله جعفری^۱، شبنم نژاد مقدم^۱

۱- گروه تکثیر و پرورش آبزیان، دانشکده شیلات و محیط زیست، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان، گرگان، ایران،

صندوق پستی: ۴۹۱۷۸-۵۷۴۷۸

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۷/۲۶

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۳/۳۱

چکیده

در این مطالعه اثر پودر کنسانتره ماءالشعیر بر بیان ژن هورمون رشد (GH) و فاکتور رشد شبه انسولینی (IGF1) و ایمنی موکوس (ایمونوگلوبولین و آلکالین فسفاتاز) ماهی کپور معمولی (*Cyprinus carpio*) مورد بررسی قرار گرفت. بدین منظور ۱۸۰ قطعه ماهی کپور با میانگین وزنی $12/5 \pm 2$ گرم به مدت ۸ هفته با جیره‌های آزمایشی حاوی سطوح مختلف صفر (شاهد)، ۰/۵، ۱ و ۲ گرم بر کیلوگرم پودر کنسانتره ماءالشعیر (۴ تیمار و ۳ تکرار) تغذیه شدند. در انتهای دوره، RNA از بافت‌های کبد و مغز استخراج، سنتز cDNA با استفاده از کیت Suprime Script RTase انجام و سنجش بیان ژن‌های مرتبط با رشد GH (در بافت مغز) و IGF1 (در بافت کبد) با استفاده از Real Time PCR انجام شد. شاخص‌های ایمنی موکوس (ایمونوگلوبولین و آلکالین فسفاتاز) با استفاده از کیت بررسی شد. بررسی بیان ژن GH مویید افزایش معنی‌دار بیان این ژن در ماهیان تغذیه‌شده با پودر کنسانتره ماءالشعیر در مقایسه با تیمار شاهد بود ($P < 0/05$). اما بیان ژن IGF1 اختلاف معنی‌داری بین تیمارها نشان نداد ($P < 0/05$). میزان فعالیت آنزیم آلکالین فسفاتاز و ایمونوگلوبولین کل موکوس بجه‌ماهی‌ها در تیمارهای تغذیه‌شده با جیره حاوی پودر کنسانتره ماءالشعیر به‌طور معنی‌داری بالاتراز تیمار شاهد بود ($P < 0/05$). بر اساس نتایج این مطالعه، استفاده از پودر کنسانتره ماءالشعیر می‌تواند ایمنی و رشد را در کپور معمولی بهبود دهد.

کلمات کلیدی: کپور معمولی، پودر کنسانتره ماءالشعیر، ایمنی، بیان ژن رشد.

مقدمه

در طی چنددهه گذشته، صنعت آبی پروری دارای سریع‌ترین رشد در بخش تولید مواد غذایی در جهان می‌باشد. تولید ماهی در طول دوره پرورش با عوامل محدودکننده از جمله بیماری‌ها و شرایط نامطلوب روبرو است. با توجه به این که افزایش رشد و بازدهی همراه با پیش‌گیری از بیماری در مزارع آبی پروری یکی از راه‌کارهای مدیریتی است و تغذیه نیز یکی از فاکتورهای اصلی هزینه در آبی پروری می‌باشد (۶۰ تا ۷۰ درصد هزینه کل تولید)، لذا استفاده از رژیم‌های غذایی مناسب که با بهبود عملکرد رشد و ایمنی بتواند اثرات مطلوب را ایجاد نماید یکی از ضرورت‌ها در بحث مدیریت تغذیه و بهداشتی مزارع پرورشی آبی پروری است. تمایل شدید به حذف آنتی بیوتیک‌ها در آبی پروری به علت هزینه بالا، ایجاد مقاومت دارویی، مشکلات زیست محیطی، پایین آوردن کیفیت گوشت و مشکلات اجرایی تجویز دارو باعث شده است توجه به محرک‌های ایمنی به عنوان جایگزینی برای درمان آنتی بیوتیکی بیشتر مورد توجه واقع گردد (Ardo et al., 2008; Liu, 2013;). امروزه تلاش بر این است که مکمل‌های غذایی با منشأ طبیعی نظیر پروبیوتیک‌ها، پری بیوتیک‌ها، گیاهان و عصاره‌های آنها مورد استفاده قرار گیرد. ماءالشعیر نوشیدنی است که از عصاره جوانه جو بدست می‌آید. غلاتی مانند جو منابع خوبی از بتا گلوکان، آرابینوگزیلان و الیگوساکاریدهایی مثل گالاکتو و فروکتو الیگوساکارید و نشاسته مقاوم هستند که می‌توانند به عنوان پری بیوتیک عمل نموده و به طور انتخابی رشد لاکتوباسیلوس و بیفیدو باکتریوم حاضر در کولون روده را تحریک نمایند (Devoutly et al., 2006; درجانی و

ماهونگ، ۱۳۹۰؛ راستی و عزیز، ۱۳۹۰؛ واحدی امیری و همکاران، ۱۳۹۷ و باعشی و همکاران، ۱۳۹۵). همچنین ماءالشعیر به علت دارا بودن مالت و رازک سرشار از آنتی اکسیدان‌های مختلف است (Vinson et al., 2003). پری بیوتیک‌ها پلی ساکاریدهای غیرقابل هضم‌اند که به طور غیرمستقیم و انتخابی با تأثیر بر پروبیوتیک‌ها باعث تغییر فلور باکتریایی مفید و همزیست در دستگاه گوارش ماهی می‌شود و در نتیجه سبب بهبود رشد و سلامتی میزبان می‌گردد (Ringo et al., 2014). پودر کنسانتره ماءالشعیر محصولی است که از خشک نمودن عصاره مالت تولید شده و امروز به عنوان مکمل غذایی در جیره غذایی طیور استفاده می‌گردد. مطالعات متعددی در خصوص اثر مثبت ماءالشعیر بر انسان گزارش شده است که می‌توان به بهبود متابولیسم چربی‌ها، پیش‌گیری از استرس اکسیداتیو و افزایش فعالیت آنتی‌اکسیدانی که منجر به اثرات حفاظتی در قلب می‌گردد، اشاره نمود (Polak et al., 2013; Lourdes et al., 2013).

هورمون رشد و فاکتور رشد شبه انسولین (IGFs)، هورمون اصلی تنظیم کننده رشد حیوانات است. هورمون رشد از غده هیپوفیز می‌تواند با فعالیت مستقیم روی بافت هدف رشد را تحریک کند. گزارش شده است که سطوح IGF1، سطح تغذیه و نرخ رشد باهم در ارتباط می‌باشند (Beckman et al., 2004). غده هیپوفیز با ترشح هورمون رشد (GH) موجب تحریک کبد جهت تولید IGF1 با فعال کردن گیرنده‌های GH می‌شود. با این حال دست‌کاری جیره‌های غذایی موجب افزایش پاسخ گیرنده‌های GH در بافت کبد می‌شوند. بنابراین می‌توان سطح IGF1 را با تحت تأثیر قرار دادن

مرکز تحقیقات آّبزی پروری شهید فضلی برآبادی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان منتقل شدند. ماهیان در بدو ورود با آب نمک ۰.۲٪ ضد عفونی و به مدت ۱۰ روز جهت سازگاری با شرایط پرورش با غذای پایه تغذیه شدند. ماهیان پس از توزین، بطور تصادفی در ۱۲ وان ۴۰۰ لیتری با تراکم ۳۰ قطعه در هر وان (۴ تیمار و ۳ تکرار) توزیع شدند. دمای آب 25 ± 2 درجه سانتی گراد، اکسیژن و pH آب به ترتیب 7.9 ± 0.15 میلی گرم بر لیتر و 7 ± 0.2 بود.

آماده سازی جیره های آزمایشی

پودر کنسانتره ماء الشعير از شرکت نیرو مالت خراسان تهیه شد. با توجه به نتایج حاصل از زیست-سنجی هر یک از مخازن پرورشی، جیره غذایی حاوی سطوح مختلف از پودر کنسانتره ماء الشعير با دوزهای ۰، ۰/۵، ۱ و ۲ درصد، با پودر کردن غذای پایه و افزودن این میزان به غذا، سپس مخلوط به هم زده شد تا به صورت همگن درآید و سپس با استفاده دستگاه غذاساز به اندازه مورد نظر آماده شده و در مجاورت جریان هوای ملایم که توسط فن ایجاد گردیده بود خشک شد. جیره تهیه شده تا زمان استفاده در دمای یخچال (۴ درجه سانتی گراد) نگهداری گردید. غذاهای در ۳ نوبت بر اساس ۳ درصد وزن بدن انجام می شد.

عوامل و فرایندهای مؤثر بر تولید آن کنترل نمود (Beckman, 2011).

ایمنی موکوسی یکی از بخش های مهم سیستم ایمنی غیر اختصاصی می باشد و به عنوان یک مخزن بیولوژیکی متشکل از مواد فعال و مولکول های ایمنی متعدد از جمله لیزوزیم، پروتئین ها، ایمو گلوبین ها، آنزیم ها، لکتین و غیره می باشد و در زمان آسیب بافتی و تهاجم عوامل بیماری زا اثرات مستقیمی بر پاتوژن ها دارند (Palaksha et al., 2008).

مطالعات متنوعی در رابطه با تأثیر جیره های حاوی پری بیوتیک بر رشد و تقویت عملکرد ایمنی در گونه های مختلف ماهی انجام شده است (Torrecillas et al., 2007; Gulpe et al., 2010; Ghobadi et al., 2015; Sirimanapong et al., 2013)، اما تاکنون در زمینه استفاده پودر کنسانتره ماء الشعير در آّبزی پروری مطالعه ای انجام نشده است، لذا مطالعه حاضر با هدف بررسی اثرات تغذیه ای پودر کنسانتره ماء الشعير بر بیان ژن های مرتبط با رشد و شاخص های ایمنی موکوس ماهی کپور معمولی صورت پذیرفت.

مواد و روش ها

تهیه، ذخیره سازی و تقسیم ماهیان

این مطالعه طی مدت ۶۰ روز و در شرایط آزمایشگاهی انجام شد. ۳۶۰ قطعه ماهی کپور معمولی با میانگین وزنی 12.5 ± 2 گرم از پرورش ماهیان گرمابی در استان گلستان تهیه شدند و به آزمایشگاه

جدول ۱: ترکیب و درصد اجزاء جیره تجاری مورد استفاده در تغذیه ماهیان

اجزای جیره	پروتئین خام	چربی	فیبر	خاکستر	رطوبت	فسفر
درصد اجزاء جیره (%)	۳۲	۸	۶	۱۰	۱۰	۱

نمونه برداری

در پایان دوره نمونه برداری از ماهیان مورد آزمایش، هر تیمار و تکرارهای آن (تعداد ۳ نمونه از هر تکرار)، به طور تصادفی انجام پذیرفت.

نمونه برداری، استخراج RNA و سنتز cDNA

جهت بررسی میزان بیان ژن مرتبط با رشد (IGF1 و GH) در شرایط استریل از بافت‌های مغز و کبد نمونه برداری صورت گرفت. ماهیان در زمان نمونه برداری ابتدا توسط پودر گل میخک با دوز ۲۰۰ ppm بیهوش و کشته شدند. سپس بافت‌های مورد نظر جدا شده و داخل تیوپ‌های از قبل استریل شده قرار گرفته و بلافاصله تیوپ‌ها به تانک ازت انتقال داده شدند. در پایان نمونه برداری نمونه‌ها تا زمان استفاده جهت استخراج RNA در فریزر ۸۰- درجه سانتی‌گراد نگهداری شدند. جهت استخراج RNA نمونه‌ها با استفاده از هاون چینی (در داخل هاون مقدراری ازت مایع قرار داده شد) کوبیده شدند تا پودر شوند.

استخراج RNA با استفاده از کیت Biozol انجام گرفت. کمیت و کیفیت RNA استخراج شده با دستگاه نانودراپ و با الکتروفورز ژل آگاروز سنجیده شد. جهت سنتز cDNA از کیت Suprime Script RTase استفاده شد. cDNA های سنتز شده تا شروع آزمایش‌ها در فریزر ۲۰- درجه سانتی‌گراد نگهداری شد. واکنش qPCR بعد از بهینه‌سازی دما و مواد مصرفی، در حجم نهایی ۲۰ میکرولیتر با استفاده از پرایمر qPCR طراحی شده برای ژن‌های مورد نظر و ژن رفرنس بتا اکتین (*Safari et al.*, 2016) (جدول ۲) توسط کیت سایبر گرین در دستگاه iQ5 شرکت (BIO-RAD, USA) و با استفاده از نرم‌افزار بایورد iQ5 اپتیکال برای هر نمونه در ۳ تکرار بیولوژیکی و ۳ تکرار تکنیکی انجام شد. از آنجایی که در دمای ۶۰ درجه سانتی‌گراد محصول غیراختصاصی و دایمر مشاهده نشد، این دما به‌عنوان دمای واکنش در نظر گرفته شد.

جدول ۲: توالی آغازگرهای استفاده شده

نام پرایمر	مشخصات پرایمر	کارایی پرایمر	دمای اتصال
GH	Forward: TCTTCGCATCTCTTTTCACC Reverse: AGTCGGCCAGCTTCTCA	٪۹۹	۶۰
IGF1	Forward: GGCATTGGTGTGATGTCTTT Reverse: ATATCCTGTCCGTTTGCTG	٪۹۹	۶۰
B-ctin	Forward: GACATCAGGGTGTTCATGGTTGGT Reverse: CTCAAACATGATCTGTGTCAT	٪۹۹	۶۰

جمع آوری موکوس

جهت جمع آوری موکوس در انتهای دوره، غذادهی به مدت ۲۴ ساعت قطع گردید. موکوس با استفاده از محلول نمک (مرک آلمان) ۵۰ میلی مولار از نمونه‌ها در طی زمان ۳ دقیقه در پلاستیک جمع آوری و توسط دستگاه سانتریفیوژ (Eppendorf, 5810R, Engelsdorf, Germany) با دور ۱۵۰۰g به مدت ۱۰ دقیقه در دمای ۴ درجه سانتی گراد سانتریفیوژ شدند، سپس مایع سطحی جمع آوری و به لوله‌های استریل منتقل شده و جهت انجام آزمایشات بعدی در دمای ۸۰- درجه سانتی گراد نگهداری شدند (Subramanian *et al.*, 2007).

پس از افزودن پلی اتیلن گلیکول محاسبه شد (Siwicki and Anderson, 1993).

تجزیه و تحلیل داده‌ها داده‌های ژنتیکی

داده‌های مربوط به بیان نسبی ژن با استفاده از فرمول $2^{-\Delta\Delta Ct}$ برابر است با ΔCt ژن هدف (منهای ΔCt کالیبراتور) آنالیز و سپس توسط آنالیز واریانس یک طرفه در سطح اطمینان ۹۵ درصد تست شدند. جهت مقایسه میانگین‌ها از آزمون چند دامنه‌ای دانکن استفاده شد. نتایج به صورت میانگین $\pm$ انحراف معیار نمایش داده شد. آنالیز داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۱۶ انجام شد.

داده‌های ایمنی

جهت آنالیز داده‌های ایمنی موکوسی نیز از آنالیز واریانس یک طرفه استفاده شد. بدین منظور ابتدا نرمال بودن داده‌ها با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف تست شد و آزمون لون نیز جهت بررسی برابری واریانس‌ها مورد استفاده قرار گرفت. جهت مقایسه میانگین‌ها از آزمون چند دامنه‌ای دانکن استفاده شد. نتایج به صورت میانگین $\pm$ انحراف معیار نمایش داده شد.

نتایج

بررسی کیفی و کمی RNA

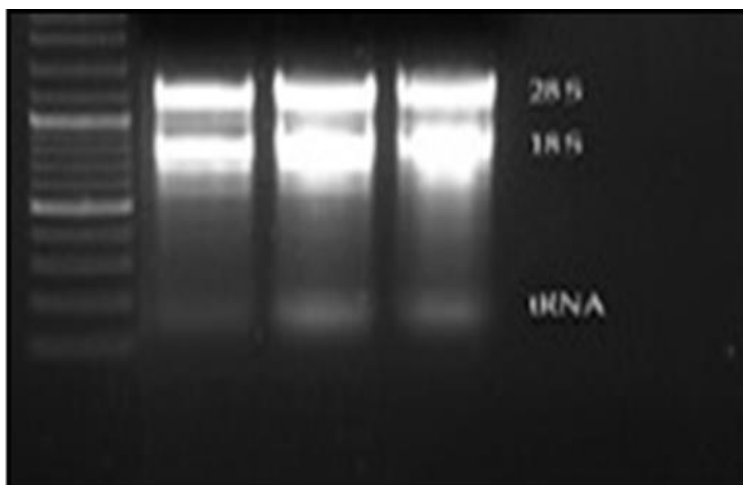
نتایج کیفی RNA استخراج شده از مغز ماهیان کپور معمولی تغذیه شده با جیره‌های غذایی حاوی سطوح مختلف پودر کنسانتره ماءالشعير دو باند S و rRNA ۱۸S را با وضوح بالا نشان داد (شکل ۱).

سنجش فعالیت آنزیم آلکالین فسفاتاز

سطح آنزیم آلکالین فسفاتاز قلیایی موکوس با استفاده از کیت تولید شده توسط شرکت پارس آزمون و دستگاه اسپکتروفتومتر (Biochrom, Libera S12) در طول موج ۴۱۵ نانومتر و اختلاف جذب نوری در مدت ۳ دقیقه تعیین گردید (Bessey *et al.*, 1946).

اندازه‌گیری ایمنوگلوبولین کل

جهت اندازه‌گیری ایمنوگلوبولین کل، میزان پروتئین سرم تعیین شده و سپس به نمونه موکوس پلی اتیلن گلیکول ۱۲ درصد اضافه شد. پس از ۲ ساعت در دمای اتاق نمونه‌ها سانتریفیوژ شده و غلظت پروتئین در قسمت بالایی محلول مجدداً توسط روش بردفورد اندازه‌گیری گردید. میزان ایمنوگلوبولین کل از تفریق غلظت پروتئین در نمونه اولیه و غلظت پروتئین

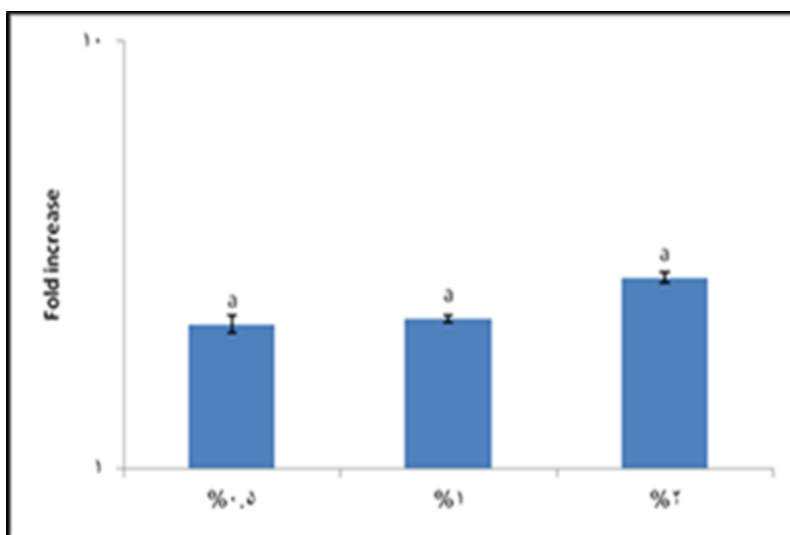

شکل ۱: کیفیت RNA استخراج شده از مغز ماهی کپور روی ژل آگارز ۱٪ و رنگ آمیزی با اتیدیوم بروماید. در نمونه‌های استخراج شده دو باند متعلق به ۲۸S و ۱۸S rRNA می‌باشند.

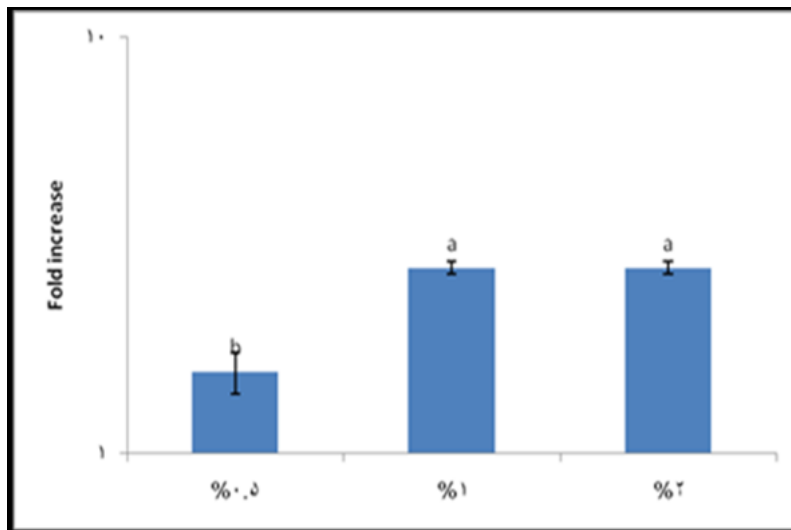
نتایج ارزیابی بیان ژن‌ها

نتایج حاصل از ارزیابی بیان ژن‌های مرتبط با رشد (IGF1 و GH) در این تحقیق موید افزایش معنی‌دار بیان ژن GH در ماهیان تغذیه‌شده با پودر کنسانتره ماء‌الشعیر در مقایسه با تیمار شاهد بود ($P \leq 0/05$). اما بیان ژن IGF1 اختلاف معنی‌داری بین تیمارها نشان نداد ($P \geq 0/05$) (شکل ۲ و ۳).

نسبت شدت جذب در نمونه‌های RNA استخراج شده در دو طول موج ۲۶۰ و ۲۸۰ نانومتر در محدوده ۱/۸-۲/۱ قرار داشت و هم‌چنین میزان جذب در طول موج‌های ۲۳۰، ۲۴۰ و ۳۲۰ نیز بیانگر قابلیت مناسب RNA در نمونه‌های مورد بررسی بود.

شکل ۲: تغییرات بیان نسبی ژن IGF1 به بتا اکتین در ماهی کپور معمولی تغذیه‌شده با کنسانتره ماء‌الشعیر. حروف کوچک اختلاف معنی‌دار ($P < 0/05$) بین تیمارها را نشان می‌دهد.

شکل ۳: تغییرات بیان نسبی ژن GH به بتا اکتین در ماهی کپور معمولی تغذیه شده با کنسانتره ماء الشعير. حروف کوچک اختلاف معنی دار ($P < 0/05$) بین تیمارها را نشان می دهد

معنی داری بالاتراز تیمار شاهد بود ($P < 0/05$) (جدول ۳).

ارزیابی شاخص های موکوس

میزان فعالیت آنزیم آلکالین فسفاتاز و ایمونو گلوبولین کل موکوس بچه ماهی های تیمارهای تغذیه شده با جیره حاوی پودر کنسانتره ماء الشعير به طور

جدول ۳- میزان آلکالین فسفاتاز و ایمونو گلوبولین کل در ماهیان تغذیه شده با سطوح مختلف پودر کنسانتره ماء الشعير (میانگین $\pm$ انحراف معیار)

سطوح مختلف پودر کنسانتره ماء الشعير			
۲ درصد	۱ درصد	۰/۵ درصد	صفر
$24 \pm 1/5^a$	$19 \pm 0/8^b$	11 ± 2^c	9 ± 1^c
			آلکالین فسفاتاز
			قلیایی (IU/l)
$34/5 \pm 2^a$	32 ± 1^b	$25 \pm 1/1^c$	$22 \pm 1/5^d$
			ایمونو گلوبولین کل

آزمایشی نسبت به تیمار شاهد شد، هر چند که این میزان افزایش بیان فقط در ژن GH معنی دار بود ($P < 0/05$) و بیان ژن IGF1 اختلاف معنی داری بین تیمارها نشان نداد ($P > 0/05$). به نظر می رسد کنسانتره ماء الشعير به دلیل داشتن گلوکان به عنوان یک پری-بیوتیک طبیعی عمل نموده و تأثیر مثبتی بر بیان ژن های

بحث

همان طور که در بخش نتایج نشان داده شده است بررسی بیان ژن های مرتبط با رشد (GH و IGF1) در مطالعه حاضر نشان داد تغذیه ماهی کپور معمولی به مدت ۸ هفته با جیره های غذایی حاوی پودر کنسانتره ماء الشعير سبب افزایش بیان ژن های مذکور در تیمارهای

پژوهش Hoseinifar و همکاران (۲۰۱۵) در بررسی اثرات مکمل‌های غذایی گالاکتولیگوساکارید (GOS)، *Pediococcus acidilactici* و ترکیب *P. acidilactici* و GOS بر پاسخ ایمنی ذاتی، مخاط پوست و همچنین مقاومت در برابر بیماری قزل‌آلای رنگین‌کمان حاکی از افزایش قابل توجه پارامترهای پاسخ ایمنی در ایمنی ذاتی و موکوس سطح پوست قزل‌آلای رنگین‌کمان در سه رژیم غذایی مذکور است. پری‌بیوتیک‌ها از طریق مکانیسم‌های مختلفی باعث بهبود متابولیسم مواد غذایی و در نتیجه افزایش رشد و همچنین بهبود وضعیت ایمنی در ماهی می‌شوند. یکی از عملکردهای مهم پری‌بیوتیک‌ها در روده میزبان، تولید اسیدهای چرب غیراشباع است که محرک رشد برخی ارگانیزم‌های مفید می‌باشد (Ringo *et al.*, 2014). در واقع پری‌بیوتیک‌ها از طریق تحریک رشد یا فعال کردن گونه‌های باکتریایی مفیدی که در روده وجود دارند سبب بهبود بافت‌های لمفونیدی در ارتباط با دستگاه گوارش می‌شوند که در نتیجه بهبود وضعیت سلامت میزبان را به دنبال دارد (Kiron, 2012)، همچنین افزایش باکتری‌های مفید روده، موجب افزایش فعالیت آنزیم‌های گوارشی از جمله آمیلاز، پروتئاز و لیپاز در دستگاه گوارش می‌شود (Sako *et al.*, 2013؛ مرشدی و همکاران، ۱۳۹۴). از سوی دیگر استفاده از جیره غذایی حاوی پری‌بیوتیک، افزایش جذب مواد معدنی را نیز به دنبال خواهد داشت (Vazquez *et al.*, 2005) و این موارد خود به معنی افزایش کارایی دستگاه گوارش و در نتیجه بهبود رشد و عملکرد میزبان است. اگرچه اختلافات جزئی در تحریک‌کنندگی سیستم ایمنی بین ترکیبات پری‌بیوتیکی مختلف ناشی از نوع ترکیب، ساختار و منبع استحصال پری‌بیوتیک وجود

رشد در ماهی کپور نشان داده است. اثرات مثبت گلوکان بر رشد و ایمنی آبزیان مشخص شده است (Welker *et al.*, 2007؛ Misra *et al.*, 2006)؛ روفچائی و همکاران، ۱۳۹۱؛ Kuhlwein *et al.*, 2014). نتایج حاصل از بررسی حاصل با تحقیقات صورت گرفته در حیوانات تک‌معدده‌ای که پری‌بیوتیک سبب بهبود سطح بیان ژن IGF1 و افزایش رشد می‌گردد مطابقت دارد. Kareem و همکاران (۲۰۱۶) با تجویز خوراکی پری‌بیوتیک اینولین به جیره غذایی جوجه‌های گوشتی، بیشترین میزان بیان ژن (IGF-1) را در تیمارهای آزمایشی نسبت به گروه شاهد مشاهده نمودند. نتایج تحقیقات اکرمی و همکاران (۱۳۹۳) نشان داد که پری‌بیوتیک مانان الیگوساکارید به‌ویژه در سطح ۳ درصد جیره آغازین لارو ماهی قزل‌آلای رنگین‌کمان (*Oncorhynchus mykiss*) سبب بهبود عملکرد رشد و افزایش مقاومت در مقابله با استرس‌های محیطی شد. ماهی سیم‌دریایی (*Sparus aurat*) تغذیه شده با پری‌بیوتیک مانان الیگوساکارید عملکرد رشد بهتری را نسبت به تیمار شاهد داشتند (Gultepe *et al.*, 2010). Harikrishnan و همکاران (۲۰۱۲)، از پری‌بیوتیک قارچ (*Inonotus obliquus*) در سطوح ۰/۱ و ۱ درصد در جیره ماهی هامور (*Epinephelus bruneus*) به مدت چهار هفته استفاده کردند که باعث افزایش رشد در تیمارهای حاوی قارچ نسبت به گروه شاهد شد. در بررسی Ghobadi و همکاران (۲۰۱۳) اثر مثبت سطوح متفاوت پری‌بیوتیک مانان الیگوساکارید بر عملکرد رشد ماهی قزل‌آلای رنگین‌کمان گزارش شد. Kuhlwein و همکاران (۲۰۱۴) مشاهده کردند که اضافه کردن بتاگلوکان به جیره کپور معمولی سبب افزایش معنی‌دار رشد نسبت به تیمار شاهد می‌شود.

غلظت پری‌بیوتیک مصرفی میزان این شاخص‌ها نیز روندی افزایشی داشته است. در بررسی اثر پری‌بیوتیک گالاکتوالیگوساکارید در تغذیه ماهی قرمز (*Carassius auratus gibelio*) اختلاف معنی‌داری در شاخص‌های ایمنی موکوس از جمله ایمنوگلوبولین و آلکالین فسفاتاز در تیمارهای تغذیه‌شده با پری‌بیوتیک نسبت به گروه شاهد نشان دادند (Kolangi Miandare, et al., 2016). همچنین نتایج مشابهی در اثر استفاده از مکمل‌های غذایی دیگر مانند پروبیوتیک لاکتوباسیلوس رامنوس در جیره غذایی ماهی قزل‌آلای رنگین‌کمان (*Oncorhynchus mykiss*) (Panigrahi et al., 2004) و پروبیوتیک اسیدلاکتیکی کاسترودیوم در جیره غذایی ماهی (*Miichthys miiuy*) (Song et al., 2006) و لاکتوباسیلوس اسیدوفیلوس در ماهی تایگر بارب (*Pentius tetrazona*) (Roosta and Hoseinifar, 2016) گزارش شده است.

باتوجه به نتایج حاصل از مطالعه حاضر می‌توان نتیجه‌گیری کرد که پودر کنسانتره ماءالشعير می‌تواند سبب بهبود عملکرد رشد و ایمنی در ماهی کپور شود و شرکت‌های تولید غذای آبزیان می‌توانند جهت بهبود جیره غذایی، از این ماده طبیعی در فرمولاسیون غذایی خود استفاده نمایند.

سپاسگزاری

این مطالعه با حمایت مالی شرکت نیرو مالت خراسان انجام شده است و نویسندگان کمال تشکر را از مدیریت آن شرکت دارند.

دارد اما احتمالاً از طریق مکانیسم یکسانی می‌تواند بر سیستم ایمنی گونه آبزی اثرگذارند (Zhou et al., 2010).

موکوس به دلیل دارا بودن ترکیبات فعال ایمنی همچون لیزوزیم، پروتئین‌ها، ایمنوگلوبولین‌ها، آنزیم‌ها، لکتین و غیره به‌عنوان یک عامل مؤثر در سیستم ایمنی می‌باشد (Palaksha et al., 2008). نتایج مطالعه حاضر نشان داد به‌کارگیری سطوح مختلف پودر کنسانتره ماءالشعير در جیره ماهی کپور معمولی سبب افزایش معنی‌دار میزان آلکالین فسفاتاز و ایمنوگلوبولین کل موکوس در تیمارهای آزمایشی نسبت به تیمار شاهد گردید ($P < 0.05$). ایمنوگلوبولین‌ها جزء آنتی‌بادی‌های طبیعی بوده و به‌صورت کاملاً تنظیم‌شده در غیاب محرک آنتی‌ژنیک خارجی تولید می‌شوند و محافظت فوری و گسترده‌ای را در برابر عوامل بیماری‌زا ایجاد می‌کنند. تغییر در سطوح ایمنوگلوبولین سرم خون به تبع استفاده از محرک‌های ایمنی گزارش شده است. آنزیم‌های فسفاتاز قلیایی به دلیل فعالیت هیدرولیتیکی، به‌عنوان یک عامل ضدباکتریایی شناخته می‌شود و نیز در بهبود زخم و عفونت‌های انگلی نقش محافظتی دارد (Subramanian et al., 2007). نتایج حاصل از بررسی Khodadadian Zou و همکاران (۲۰۱۶) بر اثر پری‌بیوتیکی پودر قارچ در جیره بر ایمنی موکوس بچه‌ماهی کپور معمولی نشان داد که میزان فعالیت ایمنوگلوبولین کل موکوس نسبت به تیمار شاهد افزایش قابل توجهی از خود نشان داد. در بررسی عادل و همکاران (۱۳۹۳) افزایش میزان فعالیت آلکالین فسفاتاز قلیایی و ایمنوگلوبولین موکوس در جیره غذایی فیل ماهیان (*Huso huso*) جوان پرورشی تغذیه‌شده با پری‌بیوتیک گروبیوتیک گزارش شد. به‌طوری‌که همزمان با افزایش

منابع

۱. اکرمی، ر.، ابراهیمی، ع.ر.، شاملوف، م. و رازقی، م.، ۱۳۹۳. تأثیر پری بیوتیک مانان الیگوساکارید بر عملکرد رشد، بازماندگی و مقاومت لارو ماهی قزل آلاهی رنگین کمان (*Oncorhynchus mykiss*) (Wabaum, 1976) در برابر استرس های محیطی. نشریه پژوهش های ماه شناسی کاربردی، ۲(۳): ۲۹-۴۲.
۲. باعفی، ف.، آبرومند، ع.، ضیائی نژاد، س. و جواهری بابلی، م.، ۱۳۹۵. تأثیر لاکتوباسیلوس های تجاری بر پارامترهای رشد، بقا و شاخص های تغذیه ای ماهی کپور معمولی (*Cyprinus carpio*) نشریه توسعه آبی پروری، ۱۰(۴): ۳۹-۴۹.
۳. درجانی، پ. و صادقی ماهونگ، ع.ر.، ۱۳۹۰. استفاده از جو و غلات حاوی بتا گلوکان به عنوان غذاهای عملگرا. اولین سمینار ملی امنیت مواد غذایی دانشگاه سوادکوه، ۷-۱.
۴. راستی، ش. و عزیزی، م.ح.، ۱۳۹۰. استخراج بتا-گلوکان جو و تاثیر آن بر برخی خواص رئولوژیکی خمیر گندم. مجله علوم تغذیه و صنایع غذایی ایران، ۶(۴): ۵۱-۵۸.
۵. عادل، م.، صفری، ر.، نعمت الهی، ا.، یگانه، س. و احمدوند، ش.، ۱۳۹۳. تاثیر سطوح مختلف پریبیوتیک گروبیوتیک بر فعالیت ضد باکتریایی و برخی از شاخص های ایمنی موکوس فیل ماهیان (*Huso huso*) جوان پرورشی. بهره برداری و پرورش آبزیان، ۳(۳): ۹۹-۱۱۰.
۶. مرشدی، و.، آق، ن.، مرمضی، ج.، نوری، ف. و محمدیان، ت.، ۱۳۹۴. بررسی فعالیت ها آنزیم های
- گوارشی، ترکیب بیوشیمیایی لاشه و فلور باکتریایی روده بچه ماهی صیبتی (*Sparidentex hasta*) در پاسخ به سطوح مختلف زایلواولیگوساکارید جیره. فصلنامه علمی پژوهشی فیزیولوژی و تکوین جانوری، ۸(۴): ۳۷-۴۷.
۷. واحدی امیری، ف.، صفری، ر.، شعبانی، ع.، حسینی فر، س.ح. و کلنگی میاندره، ح.، ۱۳۹۷. اثرات به کارگیری عصاره هیدروالکلی آنغوزه در جیره بر بیان ژن های مرتبط با دفاع آنتی اکسیدانی و رشد در ماهی گورخری (*Danio rerio*). نشریه توسعه آبی پروری، ۱۲(۱): ۸۹-۹۸.
8. Ardo, L., Yin, G., Xu, P., Varadi, L., Szigeti, G. & Jeney, Z., 2008. Chinese herbs (*Astragalus membranaceus* and *Lonicera japonica*) and boron enhance the non-specific immune response of Nile tilapia (*Oreochromis niloticus*) and resistance against (*Aeromonas hydrophila*). *Aquaculture*, 275: 26-33.
9. Beckman, B.R., Shimizu, M.G., Gadberry, B.A., Parkins, P.J. & Cooper, K.A., 2004. The effect of temperature change on the relations among plasma IGF-1, 41- kDa IGFBP and growth rate in post smolt coho salmon. *Aquaculture*, 241: 601-19.
10. Beckman, B.R., 2011. Perspectives on concordant and discordant relations between insulin-like growth factor 1 (IGF1) and growth in fishes. *General and Comparative Endocrinology*, 170(2): 233-52.
11. Bessey, O.A., Lowry, O.H. & Brock, M.J., 1946. Rapid coloric method for determination of alkaline phosphatase in five cubic millimeters of serum. *Biological Chemistry*, 164: 321-329.
12. Devoutly, K., Stewart, H. & Theakston, J.A., 2006. Is beer the drink of choice for women with alcohol use problems? Positive alcohol outcome expectancies as a function of beverage type. *Addictive Behaviors*, 31(7): 1133-43.
13. Ghobadi, Sh., Amani Denji, K., Akrami, R., Razeghi Mansour, M. & Shoaie, R.,

- effects of galacto oligosaccharide on systemic and mucosal immune response, growth performance and appetite related gene transcript in goldfish (*Carassius auratus gibelio*). Fish and shellfish immunology, 55: 479-483.
21. Kuhlwein, H., Merrifield, D., Rawling, M., Foey, A. & Davies, S., 2014. Effects of dietary β - (1,3)(1, 6)- D- glucan supplementation on growth performance, intestinal morphology and haemato- immunological profile of mirror carp (*Cyprinus carpio* L.). Journal of Animal Physiology and animal nutrition, 98: 279-289.
  22. Liu, B., 2013. Effects of mannan oligosaccharide on the physiological responses, HSP70 gene expression and disease resistance of Allogynogenetic crucian carp (*Carassius auratus gibelio*) under *Aeromonas hydrophila* infection. Fish and shellfish immunology, 34(6): 1395-1403.
  23. Lourdes, F., Rafael, B., Carmen, G., Cristina, S., Ana Beatriz, R. & Carmen, B., 2013. Effects of beer, Hops (*Humulus lupulus*) on total antioxidant capacity in plasma of stressed subjects. Cell Membranes and Free Radical Research, 5 (1): 232-235.
  24. Misra, C.K., Das, B.K., Mukherjee, S.C. & Pattnaik, P., 2006. Effect of multiple injections of β -glucan on non-specific immune response and disease resistance in (*Labeo rohita*) fingerlings. Fish and Shellfish Immunology, 20: 305-319.
  25. Palaksha, K, J., Shin, G.W., Kim, Y.R. & Jung, T.S., 2008. "Evaluation of non-specific immune components from the skin mucus of olive flounder (*Paralichthys olivaceus*)," Fish and Shellfish Immunology, 24(4): 479-488.
  26. Panigrahi, A., Kiron, V., Kobayashi, T., Puangkaew, J., Satoh, H. & Sugita, H., 2004. Immune responses in rainbow trout (*oncorhynchus mykiss*) induced by a potential probiotic bacteria (*Lactobacillus rhamnosus*). Veterinary Immunology and Immunopathology, 102: 379-388.
  2013. Effect of dietary mannan oligosaccharide on growth performance, survival, body composition and intestinal microflora in Rainbow trout (*Oncorhynchus mykiss*) juvenile. Journal of Development Aquaculture, Islamic Azad University, Lahijan Branch, 7: 73-85.
  14. Gultepe, N., Salnur, S., Hossu, B. & Hisar, O., 2010. Dietary supplementation with Mannan oligosaccharides (MOS) from Bio-Mos enhances growth parameters and digestive capacity of gilthead sea bream (*Sparus aurata*). Aquaculture Nutrition, 17: 482-487.
  15. Harikrishnan, R., Balasundaram, C. & Heo, M.S., 2012. Effect of Inonotus obliquus enriched diet on hematology, immune response and disease protection in kelp grouper (*Epinephelus bruneus*) against *Vibrio harveyi*. Aquaculture, 344-349, 48-53.
  16. Hoseinifar, S.H. & Mirvaghefi, A., Amoozegar, M.A., Sharifian, M., Esteban, M.A., 2015. Modulation of innate immune response, mucosal parameters and disease resistance in rainbow trout (*Oncorhynchus mykiss*) upon synbiotic feeding. Fish and Shellfish Immunology, 45: 27-32.
  17. Kareem, K.Y., Loh, T.C., Foo, H.L., Akit, H. & Samsudin, A.A., 2016. Effects of dietary postbiotic and inulin on growth performance, IGF1 and GHR Mrna expression, faecal microbiota and volatile fatty acids in broilers. BMC Veterinary Research, 12: 163, 1-10.
  18. Kiron, V., 2012. Fish immune system and its nutritional modulation for preventive health care. Animal Feed Science and Technology, 173: 111-133.
  19. Khodadadian Zou, H., Hoseinifar, H. & Kolangi Miandare, H., Hajimoradloo, A.B., 2016. *Agaricus bisporus* powder improved cutaneous mucosal and serum immune parameters and up-regulated intestinal cytokines gene expression in common carp (*Cyprinus carpio*). Fish and Shellfish Immunology, 1-16.
  20. Kolangi Miandare, H., Farvardin, SH., Shabani, A., Hoseinifar, S.H., 2016. The

- supplementation with *Clostridium butyricum* the growth performance and humoral immune response in (*Miichthys miiuy*). Journal of Zhejiang University B, 7(7): 596-602.
35. Subramanian, S., MacKinnon, S.L. & Ross, N.W., 2007. A comparative study on innate immune parameters in the epidermal mucus of various fish species. Comparative Biochemistry and Physiology B, 148(3): 256-263.
  36. Torrecillas, S., Makol, A., Caballero, D., Robaina, L., Real, F., Sweetman, J., Tort, L. & Izquierdo, M.S., 2007. Immune stimulation and improved infection resistance in European sea bass (*Dicentrarchus labrax*) fed mannan oligosaccharides. Fish and Shellfish Immunology, 23: 969-981.
  37. Vazquez, J.A., Gonzalez, M. & Murado, M., 2005. Effects of lactic acid bacteria cultures on pathogenic microbiota from fish. Aquaculture, 245: 149-161.
  38. Vinson, J.A., Mandarano, M., Hirst, M., Trevithick, J.R.: Bose, P., 2003. Phenol antioxidant quantity and quality in foods: Beers and the effect of two types of beer on an animal model of atherosclerosis. Journal of Food Chemistry, 51: 5528-5533.
  39. Welker, T., Lim, C., Yildirim-Aksoy, M., Shelby, R. & Klesius, P.H., 2007. Immune response and resistance to stress and (*Edwardsiella ictaluri*) challenge in channel catfish, (*Ictalurus punctatus*), fed diets containing commercial whole-cell yeast or yeast subcomponents. Journal of the World Aquaculture Society, 38(1): 24-35.
  40. Zhou, Q.C., Buentello, J.A. & Gatlin, D.M., 2010. Effects of dietary prebiotics on growth performance, immune response and intestinal morphology of red drum (*Sciaenops ocellatus*). Aquaculture, 309: 253-257.
  27. Polak, J., Bartoszek, M. & Stanimirova, A., 2013. Study of the antioxidant properties of beers using electron paramagnetic resonance. Food Chemistry, 141(3): 3042-9.
  28. Ringo, E., Dimitroglou, A. & Hosseinifar, S. H., 2014. Prebiotics in Finfish: An Update. Aquaculture nutrition: gut health, probiotics and prebiotics. Wiley-Blackwell scientific Publication. 360 pp.
  29. Roosta, Z. & Hoseinifar, S.H., 2016. The effects of crowding stress on some epidermal mucus immune parameters, growth performance and survival rate of Tiger barb (*Pentius tetrazona*). Aquaculture Research, 47: 1682-1686.
  30. Safari, R., Hoseinifar, S.H., Nezhadmoghadam, SH. & Jafar Node, A., 2016. Transcriptomic study of mucosal immune, antioxidant and growth related genes and non-specific immune response of common carp (*Cyprinus carpio*) fed dietary Ferula (*Ferula assafoetida*). Fish and Shellfish Immunology, 31: 1-16.
  31. Sako, T., Matsumoto, K. & Tanaka, R., 1999. Recent progress on research and applications of non-digestible galacto-oligosaccharides. International Dairy Journal, 9: 69-80.
  32. Sirimanapong, W., Adams, A., Ooi, E.L., Green, D.M., Nguyen, D.K., Browdy, C.L., Collet, B. & Thompson, K.D., 2015. The effects of feeding immuno stimulant β -glucan on the immune response of *Pangasianodon hypophthalmus*. Fish and Shellfish Immunology, 45: 357-366.
  33. Siwicki, A. & Anderson, D., 1993. Nonspecific defence mechanisms assay in fish II; Potential killing activity of neutrophils and manocytes, lysozyme activity in serum and organs and total immunoglobulin (Ig) level in serum, Fish Disease diagnostic preservation method. 105-111.
  34. Song, Z., Wu, T., Cai, L., Zhang, L. & Zheng, X., 2006. Effects of dietary